

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

گروه علوم تربیتی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته :

تاریخ و فلسفه آموزش و پرورش

عنوان پایان نامه:

بررسی تحلیلی ایده آهستگی و دلالت های تربیتی آن

با تأکید بر رویکردی اسلامی و ایرانی

استاد راهنما:

دکتر مسعود صفایی مقدم

استاد مشاور:

دکتر سید منصور مرعشی

پژوهشگر:

حکیمیه ترحم

شهریور ۱۳۸۹

تقدیم به:

به استاد صبر، دکتر معود صفایی مقدم

که با آراش و راهنمایی های خود باعث دلگرمی این جانب گردید.

به همسر، فداکارم که یاریم نمود و در سختیها یاورم بود

به پدر عزیزم، که با صبر و حوصله در تمام دوران تحصیل همراهیم نمود.

به مادر صبورم و برادر کوچکم علی

و

به فرزندان عزیزم، بهار و نثار زندگیم.

تقدیر و سپاس

سپاس بی‌نهایت از فریدگار جهان را نکوست.

اینک که به لطف خدا این پژوهش به اتمام رسیده است لازم می‌دانم که از جناب آقای دکتر مسعود صفایی مقدم که بارها به نایبانه‌ها از جنم خود یاریم نمودم تشکر و قدردانی نمایم.

همچنین از زحمات جناب آقای دکتر سید منصور مرعی مشاور طرح تشکر کنم.

و از جناب آقای دکتر هاشمی و سرکار خانم دکتر ولومی که زحمات و داورای این پژوهش بر عهده ایشان است و نیز از جناب آقای یداله مهرعلیزاده، استاد کرامت‌دور و جناب آقای دکتر عبدالمهدی معرفت زاده کمال تشکر را دارم.

و از کلیه دست‌اندرکاران دانشگاه شهید چمران بالخصوص کارکنان زحماتش دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی تقدیر و تشکر را دارم.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
.....	چکیده

فصل اول: کلیات پژوهش

..... ۲	مقدمه
..... ۳	بیان مسأله
..... ۷	اهمیت و ضرورت مسأله
..... ۹	پیشینه تحقیق
..... ۱	روش تحقیق

فصل دوم: بررسی ایده آهستگی و حوزه های تأثیر گذاری آن

..... ۱۳	مقدمه
..... ۱۵	تاریخچه، مکان و حوزه اولیه شکل گیری جنبش آهستگی
..... ۱۹	سرعت گرایی و اقتصاد
..... ۲۱	سرعت گرایی و بهداشت جسمی و روانی
..... ۲۳	سرعت گرایی و فراغت
..... ۲۴	سرعت گرایی و کیفیت
..... ۲۵	اهداف آهستگی
..... ۲۷	دیدگاه جنبش آهستگی نسبت به سرعت
..... ۲۷	تبادل و آهستگی
..... ۲۸	رد پای آهستگی در قرون گذشته
..... ۳۰	گرایش مردم به جنبش آهستگی در قرن کنونی
..... ۳۲	گسترش جنبش آهستگی به حوزه های دیگر
..... ۳۳	زمان آهسته
..... ۳۵	انسان و زمان
..... ۳۷	رابطه سرعت و زمان

۳۹.....	رابطهٔ تکنولوژی و زمان
۴۰.....	مدیریت زمان
۴۲.....	کودکان، سرعت و زمان
۴۲.....	ارائهٔ راه حل مناسب
۴۴.....	مسافرت آهسته
۴۵.....	انگیزه های آدمی برای مسافرت
۴۷.....	تاریخچه مسافرت
۴۸.....	سفر و نقش آن در درک میان فرهنگی
۵۰.....	پیامدهای سرعت و تأثیر آن بر سفر
۵۱.....	لزوم باز بینی و ارائه نگرشی جدید در امر سفر
۵۲.....	خانواده آرام یا آهسته
۵۳.....	تأثیر سرعت گرایی بر نظام خانواده
۶۰.....	شهر آرام یا آهسته
۶۰.....	تأثیر سرعت بر شهرسازی
۶۲.....	شهر سازی ایرانی - اسلامی
۶۳.....	ویژگی شهرهای قدیم و جدید
۶۶.....	لزوم بازنگری در امر شهرسازی
۶۷.....	شهر مناسب
۶۸.....	طراحی آرام یا آهسته
۶۸.....	معماری
۷۰.....	انواع معماری
۷۲.....	معماری ایرانی
۷۴.....	ویژگی های خانه مناسب
۷۶.....	تعطیلات آرام یا آهسته
۷۷.....	مدیریت آهسته یا آرام
۷۸.....	مدیریت تیلوری یا مدیریت مبتنی بر سرعت (مدیریت سرعت گرا)
۸۰.....	پیامدهای مدیریت سرعت گرا
۸۳.....	لزوم بازنگری در نظام مدیریت و ارائه راه حل
۸۴.....	ارتباط آهسته و تدریجی

۸۶.....	مقایسه ارتباطات در گذشته و حال
۸۸.....	آموزش و پرورش آهسته
۸۹.....	سیر تحول آموزش و پرورش
۹۱.....	وضعیت کنونی آموزش و پرورش
۹۴.....	راه حل جنبش آهستگی در جهت آموزش و پرورش مناسب
۹۶.....	قربانیت ایده آهستگی و نهضت آموزش فلسفه به کودکان
۱۰۱.....	جهش تحصیلی و ایده آهستگی
۱۰۲.....	استفاده از جهش تحصیلی مضر است یا مفید؟

فصل سوم : تطابق ایده آهستگی با آموزه های دین اسلام

۱۰۵.....	مقدمه
۱۰۶.....	صبر
۱۰۷.....	تعریف صبر از نظر لغوی
۱۰۷.....	جایگاه صبر و صابران در قرآن
۱۰۸.....	اهمیت صبر در اخلاق اسلامی
۱۱۰.....	صبر و ظفر دوستان قدیمی
۱۱۲.....	اقسام صبر بر اساس سخنان بزرگان دین
۱۱۳.....	صبر و ایده آهستگی
۱۱۵.....	سرعت گیری در امور خیر
۱۱۶.....	توکل
۱۱۸.....	آثار توکل
۱۱۸.....	توکل و تقوا
۱۱۹.....	اعتدال و میانه روی در اسلام
۱۲۳.....	اعتدال و میانه روی از دیدگاه حکما و اندیشمندان
۱۲۴.....	تعادل در بُعد مادی و جسمانی انسان
۱۲۴.....	تعادل در بُعد معنوی و روحانی آدمی
۱۲۵.....	میانه روی و ایده آهستگی
۱۲۶.....	اعتدال در خوردن و آشامیدن

۱۲۹.....	ایده آهستگی و میانه روی در خوردن
۱۲۹.....	اعتدال و میانه روی در پوشاک
۱۳۰.....	اعتدال در سخن گفتن
۱۳۲.....	ایده آهستگی و اعتدال در گفتار
۱۳۲.....	اعتدال در شیوه راه رفتن
۱۳۳.....	اعتدال در خندیدن و گریستن
۱۳۴.....	اعتدال در عبادات
۱۳۴.....	اثرات رعایت اعتدال
۱۳۵.....	اسراف
۱۳۷.....	آثار اسراف
۱۳۸.....	ایده آهستگی و اسراف
۱۳۸.....	قناعت
۱۴۱.....	تفکر

فصل چهارم : ایده آهستگی و تطابق آن با فرهنگ و ادب پارسی

۱۴۳.....	مقدمه
۱۴۴.....	فردوسی و شاهنامه
۱۴۶.....	آهستگی در ادب و فرهنگ ایرانی
۱۵۶.....	صبر در اشعار عرفانی
۱۵۷.....	اصل تدریج
۱۶۳.....	جایگاه توکل در ادب پارسی
۱۶۶.....	قناعت در بیانات بزرگان ادب و فرهنگ ایران
۱۶۹.....	اعتدال و میانه روی در فرهنگ و ادب سرزمین پارس
۱۷۰.....	آهستگی در اعمال و رفتار

فصل پنجم : جمع بندی و نتیجه گیری

۱۷۴.....	نگاه کلی به ایده آهستگی
۱۷۸.....	محدودیت پژوهش

- پیشنهادات ۱۷۸
- الف) منابع فارسی: ۱۸۱
- ب) منابع غیرفارسی ۱۸۹

چکیده

نام خانوادگی : ترحم	نام : حکیمه	شماره دانشجویی : ۸۶۳۳۸۰۲
عنوان پایان نامه: بررسی تحلیلی ایده آهستگی ودلالات های تربیتی آن با تاکید بر رویکردی اسلامی وایران		
استاد راهنما : دکتر مسعود صفایی مقدم		استاد مشاور: دکتر سید منصور مرعشی
درجه تحصیلی : کارشناسی ارشد	رشته : علوم تربیتی	گرایش: تاریخ و فلسفه آموزش و پرورش
محل تحصیل : دانشگاه شهید چمران اهواز		دانشکده: علوم تربیتی و روان شناسی
تاریخ فارغ التحصیلی : ۱۳۸۹/۶/۳۱		تعداد صفحه ۲۹۵
<p>چکیده :</p> <p>آنچه که امروز به نام «نهضت آهستگی» معروف است، رویکردی انتقادی به ویژگی سرعت زدگی است که مهمترین مولفه دوران مدرن بوده و تقریباً بر تمام جلوه های زندگی بشر تأثیر گذاشته است. این ایده ابتدا با اعتراض یک روزنامه نگار ایتالیایی به نام کارلو پترینی، به شرکت آمریکایی مک دونالد شروع شد. این شرکت که بزرگترین شرکت تهیه غذاهای فوری یا به اصطلاح غذاهای حاضری است در صدد توسعه واحدهای اقماری خود در ایتالیا بود که مورد اعتراض پترینی و سپس گروه عظیمی از مردم قرار گرفت. این اعتراض سه سال بعد منجر به شکل گیری «نهضت جهانی غذای آهسته» شد که بعدها به یک پشتوانه سیاسی برای سیاست گذاری های اتحادیه اروپا در حوزه کشاورزی و تجارت تبدیل شد. نهضت آهستگی تأثیرات خود را از حوزه غذایی به بسیاری از بخش های دیگر گسترش داد که از جمله آنها بخش آموزش و پرورش است. در این پژوهش پس از بررسی نحوه شکل گیری و گسترش ایده آهستگی به دیگر حوزه ها، به توضیح و تبیین آموزه های اساسی این جریان فکری پرداخته و به منظور مطالعه امکان استفاده از این آموزه ها در آموزش و پرورش ایران میزان تناسب و همخوانی این آموزه ها با آموزه های اسلامی و فرهنگ ایرانی مورد بررسی قرار گرفته است. نتیجه پژوهش آن بود که نهضت آهستگی از ظرفیت هایی برخوردار است که می توان و بلکه باید از آنها در آموزش و پرورش ایران استفاده نمود. این ظرفیت ها تا حدودی با ارزشهای دینی و ملی ما هماهنگی دارند و می توانند به عنوان پشتوانه ای برای آموزش برخی از این ارزش ها دانسته شوند</p> <p>کلیدواژه ها: نهضت آهستگی- دوران مدرن- پست مدرنیسم- نهضت جهانی- غذای آهسته- آموزش و پرورش آموزه های دینی - فرهنگ ایرانی</p>		

فصل اول

کلیات پژوهش

مقدمه

دوران جدیدیا مدرن که زندگی فعلی ما را به شکل کنونی سامان داده است از مؤلفه های نظری و عملی مختلفی تشکیل شده است. دوران مدرن محصول یک نگاه جدید به هستی و متعلقات هستی است. فلسفه و علم و تکنولوژی در دوران مدرن صورت متفاوتی یافت، نهادهای جدیدی در این دوران ایجاد شدند و نهادهای قدیمی تر (مثل خانواده، مدرسه، مذهب و...) کارکردهای متفاوت تری یافتند. اما به تدریج مؤلفه های دوران مدرن مورد تردید واقع شد و تردیدها کم کم صورت منسجمی یافتند و دوران پست مدرن را شروع کردند. دوران پست مدرن در واقع گذاشتن علامت سؤال در برابر ادعاها و ارزش های دوران مدرن است. یکی از خصوصیات و آرمان های دوران مدرن در حوزه اقتصاد افزایش تولید است. افزایش تولید مستلزم گزینش و ایجاد مکانیسم های سریع تر در تولید است.

بر این اساس «سرعت»^۱ یکی از ویژگی های ضروری برای انتخاب تکنولوژی ساخت و تولید شد. اما سرعت کم کم از حوزه ی اقتصاد وارد عرصه های دیگر زندگی شد. هر چند حضور سرعت در زندگی دنیای مدرن صنعتی و پیشرفته از وضوح کافی برخوردار است، اما در جوامع رو به رشد هم کم کم حضور خود را نشان می دهد. بر اساس جایگاهی که سرعت به عنوان یک ارزش جنبه محوری پیدا کرده، مردم پذیرفته اند که سرعت عملیات کامپیوترها باید بیشتر شود، هواپیماها، کشتی ها و قطارها باید سریع تر حرکت کنند، سرعت اتومبیل باید افزایش پیدا کند

گرچه خطرش باید کمتر شود، حرف را باید سریع زد چون کارمندان وقت و حوصله کلام طولانی را ندارند و....

به این ترتیب یکی از ویژگی های کسی که در شهرهای بزرگ زندگی می کند آن است که سریع تر باشد. او باید در رسیدن به کارهایش به سرعت عمل کند. امروزه یکی از رموز موفقیت در زندگی شهرنشینی سرعت بخشیدن به کارها دانسته می شود. از کارهای روزمره مثل خرید گرفته تا کارهای اداری، همگی نیازمند سرعت اند، زیرا این احساس کمبود وقت تقریباً عمومیّت یافته است. این سرعت بیش از حد را می توان همان عجله نامید. عجله برای لباس پوشیدن، برای

¹ - Speed

رسیدن به مدرسه یا محل کار یا خانه دوستان یا... اما باید از خودمان پرسیم: حد و اندازه « سرعت » تا کجاست؟ و تا دیر نشده است به این سرعت افسار بزیم و آن را در کنترل خود در آوریم.

بیان مسأله

«در دنیای رقابتی امروزی، فشار زیادی برای دستیابی سریع به نتایج و به تبع آن تصمیم گیری های سریع، وجود دارد. مدیران درگیر یک سیر دائمی از تصمیم های طوفانی هستند، که فقط تا بحران بعدی کارساز است و در واقع سازمانها به سرعت از بحرانی به بحران دیگر می روند» (شایسته و امیرکیائی، ۱۳۸۷، ص ۲۳). افراد سرعت را سرلوحه کار خود قرار داده اند در این زمینه متولیان امر آموزش و پرورش نیز همانند دیگر افراد جامعه در جهت رسیدن به اهداف، بر شتاب خود افزوده اند. «مفهومی که از مدیریت زمان در ذهن ها نقش بسته، رسیدن به هدف در کوتاه ترین زمان است. غلبه کمیّت بر کیفیت در اولویت ها از همین جا آغاز می شود و در جهان تجارت مدار امروزی شرکت هایی که عمر مدیریت مدیران آنها کوتاه است به این غلبه دامن می زنند.

نکته ای که از آن غفلت شده، این است که برای سریع بودن در حالت صحیح آن، نخست باید آهسته بود و همه چیز را درست دید. بر این اساس جنبش جدیدی آغاز شده است و شاید هم بنیان پارادایم جدیدی در حال شکل گیری است» (همان، ص ۲۳).

این جنبش، حس شتاب و سرگشتگی را که ناشی از حرکت جهانی شدن می باشد و کمیّت را جایگزین کیفیت در همه شئون کرده است، مورد پرسش قرار می دهد.

منشأ این جنبش به دهه ۱۹۸۶ در ایتالیا باز می گردد که توسط شخصی به نام کارلو پترینی^۱ پایه گذاری شد. هنگامی که مک دونالد که بزرگترین تولید کننده غذای سریع^۲ در جهان است، در سال ۱۹۸۶ تصمیم گرفت یک فروشگاه در رم بسازد، کارلو پترینی با یک جمله طنز آمیز به این

1- Carlo Petrini

2- fast food

موضوع اعتراض کرد او گفت: حال که غذای سریع داریم، چرا غذای آهسته^۱ نداشته باشیم؟ سپس یک راهپیمایی ترتیب داد. جنبش آنان در مخالفت با غذای سریع، زندگی سریع و تولید مواد غذایی ناپایدار و فرسودن اقتصاد محلی بود. این اعتراض موفقیت آمیز باعث شد که او سه سال بعد یعنی در سال ۱۹۸۹ «نهضت جهانی غذای آهسته^۲» را بنیان نهد.

جنبش غذای آهسته در بیانیه ای در سال ۱۹۸۹ وضعیت را این گونه بیان کرد: «ما برده سرعت شده ایم و خود را در برابر ویروس خطرناکی که زندگی سریع نامیده می شود باخته ایم. این ویروس عادت‌هایمان را از بین برده، حریم خصوصی خانه‌هایمان را مختل کرده و ما را مجبور ساخته که از غذاهای سریع استفاده کنیم» (شایسته و امیرکیائی، ۱۳۸۷، ص ۲۳).

«صورت عام این جریان به نام نهضت آهستگی^۳ در اندک زمانی به حوزه‌های دیگر و از جمله آموزش و پرورش نیز وارد شده و با نامهای مطالعه آهسته^۴، مدرسه آهسته^۵ و آموزش و پرورش آهسته^۶ مطرح شدند. و این بدان دلیل بود که اساساً آنچه باعث رونق بازار شرکت‌های تولید کننده غذاهای سریع شده بود گسترش روزافزون «جنون سرعت» در جوامع بود. و این ویژگی «سرعت زدگی» جوامع بود که حوزه اثرگذاری خود را به صنعت غذایی محدود نکرده و به بسیاری از عرصه‌های زندگی مثل آموزش و پرورش هم تسری یافت» (صفایی مقدم، ۱۳۸۸).

مدارس آهسته و آموزش و پرورش آهسته می‌توانند، به جنبه‌های مختلفی از آموزش و پرورش اشاره کنند. برخی اصطلاح مدارس آهسته را برای ارجاع به مدرسی که سعی می‌کنند در اتاق غذاخوری خود یا کافه تریا از غذای آهسته استفاده کنند، به کار می‌برند. برخی دیگر مفاهیم گسترده‌تری را برداشت می‌کنند، که شامل جنبه‌هایی از ارتباط آن با دانش، سنت، اهداف اخلاقی و دیگر مسائل مهم زندگی می‌باشد. در این مفهوم مدارس آهسته را در رابطه با برنامه آموزشی آنها و روش‌های معرفی و ارائه درس‌ها، فرایندهای یادگیری، مدیریت مدرسه می‌توان در نظر آورد.

1- slow food

2- The International Slow Food Movement

3- slow movement

4-slow reading

5- slow school

6- slow education

زیرا که بهترین ابزار آموزش فرزندانمان می باشند. بنابراین مفهوم آن آوردن یک جنبش آهسته در قالب آموزش دادن می باشد.

آموزش و پرورش آهسته در ارتباط با پشتیبانی از کودکانمان برای ایجاد ارزش ها و اصول اخلاقی می باشد، که می تواند آنها را برای یک زندگی شاد در یک مسیر آرام و آهسته توانا سازد. مدارس سریع همانند غذای سریع به فرایند، آماده سازی و ارتباط توجهی ندارند. آنها در ارتباط با محصول نهایی استاندارد شده می باشند، که در موارد مربوط به مدارس از اهداف و آزمونهای استاندارد شده بدست می آیند. و در موارد غذای سریع نتیجه آن همبرگر و جوجه سرخ کرده استاندارد می باشد. ظاهراً نتایج همیشه به یک شکل می باشند.

«در واقع جوهر اساسی این اعتراض که به تدریج خود را نشان داده عبارت بود از اعتراض به زندگی سریع. همانگونه که دیوید اورباخ^۱ (۱۹۹۸) اشاره می کند، این نهضت در شکل تکامل یافته خود نهضتی بود برای دفاع از منزلت فرهنگی، نبردی با شیوه ای از زندگی که صرفاً بر اساس سرعت طراحی شده بود، و نهایتاً دفاع از میراث فرهنگی بشریت. و همانطور که هانور^۲ (۲۰۰۴) می گوید نهضت آهستگی یک انقلاب فرهنگی است در برابر ایده ای که معتقد است سریع تر همواره بهتر است» (صفای مقدم، ۱۳۸۸).

یکی از عقاید کلیدی ایده آهستگی بر حق شاد بودن، استوار است. دفاع از لذت حاصل از مواد آرام و بی سر و صدا، تنها راه مخالفت با نابخردی عمومی حاصل از زندگی سریع است. یک بخش مهم در جنبش غذای آهسته تعهد درآموزش کودکان درباره منشاء طعم غذا می باشد، تا به آنها کمک کند با غذایی که می خورند، ارتباط برقرار کنند. این بخش به کودکان کمک می کند تا حواس خود، شناخت از غذا و لذت خوردن را به عنوان یک حادثه اجتماعی و مربوط به سلیقه غذایی در خود به وجود آورند و تقویت کنند.

«پترینی می گوید: در جهان مدرن، گاهی سرعت آن چنان بالا می رود که افراد نمی توانند هم پای تغییرات پیش روند. با وجود این، پرسش این نیست که چطور باید سریع تر حرکت کرد تا

¹ - David Auerbach

² - Carl Hanore

کار بیشتری انجام شود، پرسش این است که چگونه برای زندگی بهتر از وقت هوشمندانه تر استفاده کرد» (شایسته و امیرکیائی، ۱۳۸۷، ص ۲۳). او کتابهای زیادی در باره این موضوع نوشته است که مهمترین آنها **Slow Food (The Case for Taste)** می باشد، که شناخت فلسفی و تاریخیچه ای از جنبش را ارائه می دهد، و شاید کمتر کسی فکر می کرد که فلسفه او الهام بخش جنبش های گوناگون آهستگی باشد.

بر این اساس جنبش غذایی آهسته، پایه جنبش بزرگتری شد، که به صورت یک طرح مطرح گردیده و اروپای آهسته نامیده شده است، که بر یادگیری دوباره هنر انجام دادن کارها به بهترین وجه ممکن، و نه به سریع ترین وجه ممکن، تأکید دارد. آنچه ما به آن نیاز داریم یک بازبینی کلی نظام دار از آموزش و پرورش می باشد که تحت تأثیر جنبش جهانی غذای آهسته قرار دارد.

از آنجا که این ویژگی می تواند زندگی فردی و اجتماعی، در جنبه های مختلف از جمله آموزش را تحت تأثیر قرار دهد و چون بارقه حضور جدی این ویژگی در زندگی مایرانیان از هم اکنون پیداست، لذا می خواهیم ضمن واری این مسئله و صورت های مختلف آن که در سازمان یافته ترین شکل خود به نام نهضت آهستگی مطرح شدند، به این موضوع پردازیم که آموزه های فرهنگی، ملی و دینی ما تا چه حد می توانند در این رابطه وارد شده و هم آرمانهای نهضت آهستگی و هم ارزش های مبنایی زندگی «سرعت بنیان»^۱ را تحت تأثیر قرار دهند؟

در این پژوهش می خواهیم ضمن بررسی این ایده و دلالت های تربیتی آن ببینیم که این جنبش با آموزه های دینی و اعتقادی ما ایرانیان تا چه اندازه همسویی دارد؟

فرض ما بر این است که در متون دینی و ادب پارسی ما نکته ها و آموزه های مهمی وجود دارد، که می تواند به این ایده مرتبط دانسته شود. ارزیابی و بازسازی این ایده بر اساس منابع دینی و ملی ما می تواند به بومی سازی ایده آهستگی کمک کند. در آن صورت است که ما می توانیم از آن در جهت اصلاح شیوه زندگیمان استفاده کنیم. پس در این پژوهش ضمن توضیح و تبیین ایده آهستگی و جنبه های مختلف آن، با مبنا قرار دادن منابع دینی و ادب پارسی به ارزیابی آن

1-Speed based

می پردازیم. در این رابطه قرآن و احادیث و هم چنین منابع ادب پارسی، و در رأس آنها شاهنامه فردوسی مورد استفاده قرار می گیرد.

اهمیت و ضرورت مسئله

بشر به طور طبیعی در طول زندگی در این جهان با نگرانی ها و اضطراب های بسیاری رو در رو بوده و همواره برای فایق آمدن بر آن ها و از میان بردن عوامل پیدایش آنها کوشیده است. یکی از اهداف مهم پیدایش مجموعه بزرگ اختراعات و اکتشافات بشر، خانواده، قبیله، دولت و دیگر سازمان های اجتماعی، دین، مذهب، هنر، آداب و رسوم و حتی گاه جنگ ها، دستیابی به آرامش و آسایش در زندگی بوده است. اندیشه های بشری و مکاتب و آیین های گوناگونی نیز در این جهت به ظهور رسیده اند. در این میان، ادیان جهانی و آیین های بومی نیز وصول به آرامش روح و روان را یکی از مهم ترین اهداف خویش قرار داده اند.

با وجود زندگی ماشینی و افزایش دغدغه های زندگی، آرامش به عنوان یک نیاز جدی بشر مطرح است. آرامش یعنی روح و جسم از اطمینان و ثبات برخوردار باشد، آرامش یعنی انسان در مقابل تهدیداتی که او را تهدید می کنند یک دژ و محافظ قوی و مطمئن داشته باشد. «در دنیای پر اضطراب امروز، آرامش و راحتی خیال نعمتی است. تنها آرزوی داشتن آرامش کافی نیست، بلکه باید قدم پیش نهاد و کاری کرد. شادی و آرامش یا افسردگی و اضطراب ناشی از احساسی است که ما در زندگی داریم» (کهن، ۱۳۸۷، ص ۱۲).

«غذاهای سریع، نیایش های سریع، خواندن سریع، جاده های سریع، پیاده روی های سریع، رشد سریع و همه چیز سریع، شمایی از زندگی در عصر مدرن است. بسیاری از واژگان و خطوط، صداها و نشانه ها و بسیاری از نیازها، خواسته ها در طول مسیر مسابقه به سوی موفقیت و به دست آوردن نتایج، نادیده گرفته می شود. آهنگ تند زندگی جایی برای تفریح، استراحت، تعمق، آرامش و روابط معنی دار بر جا نمی گذارد. درواقع «زمانی» که از راه زندگی سریع ذخیره می شود، پیش از آن هدر رفته است، چرا که در بسیاری مواقع اصلاح اشتباه هایی که بر اثر عجله زیاد حاصل شده، وقت بیشتری طلب می کند، و در پایان یک روز پرشتاب، افراد چنان خسته اند که نمی توانند از لحظه های باقی مانده روز لذت ببرند» (شایسته و امیرکیائی، ۱۳۸۷، ص ۲۳).

پس ضرورت نیل به شرایطی آرام که امکان تعمق و استفاده بهتر از منابع حیات بیشتر باشد، ما را وامی دارد که برای تمهید مقدمات و ملزومات آن بکوشیم. این کار، تلاشی است که در این راستا می تواند نگریسته شود.

از طرف دیگر تصمیم گیری در خصوص شیوه زندگی مناسب با شرایط زمانی و فرهنگی حاکم و همین طور تنظیم یک برنامه آموزش و پرورش جامع، در گرو دانستن ویژگی های دورانی است که در آن به سر می بریم و همین طور درک و دانستن پارادایم هایی است که یا هم اکنون بر مجامع علمی و آموزشی و فرهنگی مسلط اند، یا بارقه هایی از رشد و توسعه و سلطه گرایی آن ها مشاهده می شود. از این منظر است که ایده آهستگی را به عنوان یکی از مؤلفه های دوران پست مدرن که در صلاحیت مدرنیسم تردید می کند، می دانیم و لذا آن را مورد بحث قرار می دهیم.

ایده آهستگی نامزد مناسبی است برای اینکه در مقابل ایده سرعت مقاومت کند، همچنان که ایده پست مدرنیسم در برابر ایده مدرنیسم اعتراض کرد. «بسیاری از مشکلاتی که امروزه جامعه بشری با آنها مواجه است، ناشی از سرعت گرایی دانسته می شود. برخی از این مشکلات عبارتند از اضطراب و فشارهای روحی، فقر وقت و زمان^۱، جنگ و دشمنی، نابرابری، تخریب محیط زیست، و در کل نابودی تمدن» (صفایی مقدم، ۱۳۸۸).

از این رو باید گفت: همان گونه که در فرهنگ و ادب ایرانیان رهروی آهسته و پیوسته در برابر رهروی گاهی تند و گاهی خسته مورد توجه بوده و به آن توصیه شده است، در تمام مراحل و شئون زندگی، توجه به آهستگی، که با تدبیر و خرد گرایی همراه باشد، ما را زودتر به سر منزل خواهد رساند. به همه این ها باید افزود که همان طور که گفته شد، جامعه ما نیز به شکل های مختلف از تبعات منفی سرعت گرایی رنج می برد که انجام کاری برای جبران آن را ضروری می سازد.

¹ - Time Poverty

پیشینه تحقیق

باید اشاره نمود که در ایران در این زمینه تحقیق چندانی صورت نگرفته است.

صفایی مقدم (۱۳۸۸)، در مقاله ای تحت عنوان « بررسی و تحلیل نهضت آهستگی و آنچه برای نهضت فلسفه برای کودکان در اختیار دارد» ضمن معرفی و بررسی نهضت آهستگی و ارزش های مندرج در آن و صورت آموزشی آن یعنی آموزش و پرورش آهسته به ضرورت توجه به این جریان فکری در حوزه آموزش و پرورش و ترکیب آن با برنامه آموزش فلسفه به کودکان پرداخته است. وی همچنین در انجام طرح تحقیقاتی خود که در سال ۱۳۸۶ با عنوان «مطالعه و بررسی نهضت آهستگی و چگونگی به کار گیری آن در حوزه آموزش و پرورش» در دانشگاه شهید چمران اهواز انجام شد، این جریان فکری را مورد بررسی قرار داد.

شایسته و امیرکیانی (۱۳۸۷)، در مقاله کوتاهی تحت عنوان «مدیریت آهسته، فرصت نیست، شتاب مکن» با معرفی این جنبش، به تأثیری که این نگرش می تواند بر محیط های کاری و زندگی بشر در عصر پر شتاب کنونی داشته باشد می پردازند و بر مدیریت آهسته^۱ به عنوان راه حلی برای کاستن از تنشهای شغلی و ابزاری برای خلق ارزش و بالا بردن قدرت ابتکار در حوزه کسب و کار، تأکید می ورزند و تولید آهسته، سنجش آهسته را به عنوان ابزارهایی کاربردی در خدمت مدیریت برای شکل دادن به شرکت های آهسته که زمان استقرار طولانی و رشد نمایی سریع دارند، معرفی می کنند.

هانور (۲۰۰۶)، در کتاب خود با عنوان «در ستایش آهستگی»^۲ ضمن معرفی جنبش آهستگی و بیان تاریخچه آن، اشکال مختلف این جنبش را در زمینه های مسافرت، تولید، آموزش و پرورش، مدیریت و... معرفی می کند و معتقد است که زمانی که مدیران تصمیم های درست را به جای تصمیم های سریع جستجو کنند، هم شرکت ها و هم کارکنان بهره مند می شوند.

¹- Slow Managment

²- in prise of slow

ویسچر (۲۰۰۴)^۱، در کتابی با عنوان « با آرامی حرکت کن » بیان می کند که نباید تصور کرد که مدرنیته و آهستگی مخالف یک دیگرند، آهستگی، یک استراتژی برای هدایت و معنی دادن به مدرنیته است و می خواهد توازنی بین سنت و مدرنیته ایجاد کند (شایسته و امیرکیائی، ۱۳۸۷).

جیسون (۲۰۰۰)^۲، در مورد نقش آرامش در زندگی می گوید: ذهن، هنگامی که در آرامش است، با بینش خارق العاده ای که به شما می دهد، شما را قادر می سازد، نسل جدیدی از محصول را طراحی کنید یا عوامل محرک مشتریان ویژه تان را بیابید (همان).

امانی (۱۳۸۷)، در مطلبی در هفته نامه ندای بهبهان با عنوان « نیاز به سکوت » با نگاهی به متافیزیک معماری می نویسد: دنیای امروز نیاز به سکوت را با ساختن لایبرنت ها پر می کند. لایبرنت ها یک فضای آرام برای نیایش و مدیتیشن عرضه می کنند و به خوبی نشانگر نیاز آدمی به سکوت و آرامش روحی است.

کهن (۱۳۸۷)، در مقاله کوتاهی با عنوان « خانواده و آرامش » در مجله یادگاران ماندگار ۲۰ راز دستیابی به آرامش را بیان کرده است.

هدف اصلی تحقیق

هدف اصلی، تحلیل ایده آهستگی و استخراج دلالت های تربیتی آن بر اساس رویکرد اسلامی و ایرانی است.

اهداف فرعی تحقیق

- ۱- تحلیل ایده آهستگی و شناسایی جنبه های مختلف آن.
- ۲- تعیین و تدوین دلالت های تربیتی ایده آهستگی.
- ۳- تبیین ایده آهستگی بر اساس آموزه های دینی و متون ادب پارسی.
- ۴- تعیین و ارائه نکاتی که ایده آهستگی برای آموزش و پرورش ایران دارد.
- ۵- تعیین و ارائه دستاورد های این ایده برای تنظیم یک زندگی سالم تر.

¹ Visscher M

² Judson G. L